

แฮร์รี่ ู๋ กับ เหล่าไก่

นายแฮร์รี่ ู๋ (Harry Wu) ถูกจับและถูกพิพากษาให้จำคุก 15 ปี แต่แล้วก็ถูกเนรเทศออกจากสาธารณรัฐประชาชนจีนในวันที่ Microsoft Corp วางตลาด Windows '95 วันที่ 24 สิงหาคม 2538

เหตุไฉนผู้นำจีนจึงจงเกลียดจงชังนาย ู๋ และเหตุใดสาธารณรัฐประชาชนจีนจึงต้องปล่อยตัวนาย ู๋ท้ายที่สุด เราจะเข้าใจเรื่องราวเหล่านี้ได้ดีขึ้น ไม่เพียงแต่ด้วยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีนเท่านั้น หากยังต้องศึกษาชีวิตนาย ู๋อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือเรื่อง *Laogai : The Chinese Gulag* (Boulder : Westview Press, 1992) ที่นาย ู๋ เป็นผู้เขียน จะช่วยให้ความกระจ่างได้มาก เพราะหนังสือเล่มนี้เป็นนวนิยายแห่งความจริงเกี่ยวกับนาย ู๋ ที่ผู้นำจีนมีต่อเขา

ฮองต้า ู๋ (Hongda Wu) หรือที่ชาวอเมริกันรู้จักกันในนาม “แฮร์รี่ ู๋” เป็นชาวจีนเกิดในนครเซี่ยงไฮ้ในปี 2480 บิดาเป็นผู้จัดการธนาคาร มีพี่น้อง 8 คน ซึ่งเติบโตในสิ่งแวดล้อมที่เป็นชุมชนนานาชาติ และเข้ารีตศาสนาคริสต์ นิกายคาทอลิก อีกทั้งยังศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนคริสต์เตียนอีกด้วย จึงมิใช่เรื่องน่าประหลาดใจที่ฮองต้า ู๋จะซึมซับระบบคุณค่าของพวกคริสเตียนไว้เป็นอันมาก

เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ยึดครองแผ่นดินใหญ่ได้ในปี 2492 ชะตากรรมของฮองต้า ู๋ ก็แปรเปลี่ยนไป ไม่เพียงแต่จะมีปัญหาในฐานะที่เป็นคริสตศาสนิกชน หากยังมีปัญหาในฐานะที่เป็นกรรมสิทธิ์เพียงคนเดียว บรรดาโรงเรียนคริสต์เตียนถูกปิด เพราะพรรคคอมมิวนิสต์จีนต้องการตัดสายสัมพันธ์กับสำนักวาติกัน ฮองต้า ู๋ศึกษาต่อในวิทยาลัยธรณีวิทยาแห่งปักกิ่งในปี 2498 แม้จะพยายามหลีกเลี่ยงการแสดงออกทางการเมือง แต่ด้วยเหตุที่เป็นคนโผงผางพูดจาตรงไปตรงมา และซึมซับแนวความคิดว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ ในไม่ช้าฮองต้า ู๋ก็ต้องเผชิญวิบากกรรมแห่งชีวิต

ในปี 2500 พรรคคอมมิวนิสต์จีนเรียกร้องให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์พรรค เพื่อที่พรรคจะได้นำข้อวิจารณ์ไปปรับปรุงตนเอง *ขบวนการดอกไม้ทั้งร้อยบานสะพรั่ง* (Hundred Flowers Bloom Campaign) และ *ขบวนการสำนักความคิดทั้งร้อยเพื่อฟุ่* (Hundred Schools of Thought Contend Movement) ปกแผ่แผ่นดินใหญ่ ฮองต้า ู๋เสนอผลร่วมวิจารณ์พรรคคอมมิวนิสต์จีน เพราะทนเสียงเชียร์จากเพื่อนนักศึกษามีได้ เขากล่าวว่า พรรคคอมมิวนิสต์จีนต้องรับผิดชอบต่อ

---

* ตีพิมพ์ครั้งแรกใน *ผู้จัดการรายวัน* ฉบับวันศุกร์ที่ 1 กันยายน 2538

การเคลื่อนไหวทางการเมืองในปี 2498 ซึ่งทำให้ประชาชนที่ไม่รู้อิโหนอเเห็นล้มตายจำนวนมาก นอกจากนี้ พรรคฯ ยังปฏิบัติต่อประชาชนเสมือนหนึ่งพลเมืองชั้นสองและสามอยู่เนืองๆ สองต้าอู๋ยังคงกล่าวโจมตีสหภาพโซเวียตด้วย โดยเฉพาะในกรณีที่ยกกองทัพบุกฮังการีในปี 2499

การแสดงความคิดเห็น โดยบริสุทธิ์ใจกลับมาสู่สองต้าอู๋ เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนรณรงค์ต่อต้านพวกเอียงขวาในปี 2500 นั้นเอง สองต้าอู๋ถูกคิดตราว่าเอียงขวา พรรคฯ พยายามกดดันให้เขาสารภาพผิด แต่ไม่เป็นผล เพราะสองต้าอู๋ถือว่า พรรคฯ เป็นฝ่ายเชื่อเชิญให้ประชาชนแสดงความเห็น แต่กลับมาตลบหลังเช่นนี้หากควรไม่ แต่การถูกคิดตราว่าเป็นพวกฝ่ายขวาที่มีทัศนคติอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปฏิวัติ ทำให้สองต้าอู๋เริ่มกลายเป็นหมาหัวเน่า กลไกของพรรคฯ กดดันให้ผู้คนถอยห่างและเลิกคบสองต้าอู๋ มิหนำซ้ำบิดาของเขายังถูกลดเงินเดือนในฐานะที่มีทัศนคติอัน ‘ไม่ถูกต้อง’ อีกด้วย ซึ่งมีผลกระทบต่อฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวอย่างมาก จนต้องขายสมบัติต่างๆ เพื่อการประทังชีวิต

สองต้าอู๋เริ่มคิดที่จะหนีออกจากสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ยังไม่ทันดำเนินการใดๆ ก็ถูกจับเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2503 ในข้อหาเป็นฝ่ายขวา และถูกลงโทษจำคุกตลอดชีวิตในฐานะที่ไม่สารภาพผิด เขาถูกส่งตัวไปทำงานในโรงงานต่างๆ ที่มีสภาพเป็นค่ายกักกันแรงงานถึง 12 ค่าย แต่ละค่ายมีสภาพชีวิตอันเลื่อมทรมาน ถูกใช้งานเยี่ยงทาส อาหารการกินไม่เพียงพอ และไม่มีสวัสดิการแรงงานใดๆ

สองต้าอู๋ถูกจองจำอยู่ถึง 19 ปี จึงได้รับการปล่อยตัวในปี 2522 ซึ่งเป็นช่วงที่เติ้งเสี่ยวผิงยึดกุมอำนาจจากกลุ่มแก๊งสี่คนได้แล้ว สองต้าอู๋กลับไปเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย แต่ก็ต้องเผชิญกับเพื่อนร่วมงานที่เคยกล่าวโทษเขาว่าเอียงขวาเมื่อ 19 ปีที่แล้ว มิหนำซ้ำพี่ชายคนหนึ่งต้องตายด้วยน้ำมือตำรวจ ถึงตอนนี้เขาจึงเริ่มคิดที่จะอพยพไปอยู่สหรัฐอเมริกา เพื่อสมทบกับพี่สาวที่อพยพไปก่อนแล้ว แต่การขอหนังสือเดินทางเป็นไปด้วยความยากลำบาก จวบจนได้หนังสือเชิญจากคณะวิศวกรรมศาสตร์การโยธา มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ณ เมืองเบิร์กลีย์ เพื่อเป็นวิทยากรรับเชิญในปี 2528 สองต้าอู๋จึงมีช่องทางออกจากสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยที่มีเงินติดตัวเพียง 40 ดอลลาร์

ในขณะที่สาธารณรัฐประชาชนจีนปรับตัวสู่แนวทางเศรษฐกิจเสรีนิยม และมีความสัมพันธ์อันราบรื่นกับสหรัฐอเมริกา จวบจนเกิดเหตุการณ์การชนฆ่าประชาชน ณ จตุรัสเทียนอันเหมิน ในปี 2532 สองต้าอู๋ซึ่งในตอนนี้อยู่ที่ซานฟรานซิสโก ‘แฮร์รี่ อู๋’ ใช้ความพยายามอย่างยิ่งยวดในการป่าวร้องให้ชาวอเมริกันรับรู้ถึงการกดขี่และเสรีภาพในสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วยเหตุนี้เอง นายอู๋จึงกลายเป็นนักต่อสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพ และมีสายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับ

ขบวนการสิทธิมนุษยชน มิเพียงเท่านั้น นายอู๋ยังได้รับเชิญจากคณะกรรมการชุดต่างๆ แห่งรัฐสภาอเมริกัน เพื่อขอความเห็นและข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีน นักธุรกิจก็ต้องการข้อมูลจากนายอู๋ด้วย เพราะต้องการประเมินภาวะการเสี่ยงในการลงทุนในประเทศนั้น ในเวลาต่อมา นายอู๋ก็แปลงสัญชาติเป็นคนอเมริกัน

การที่นายอู๋ต้องถูกจองจำในค่ายกักกันแรงงานอยู่ถึง 19 ปี และต้องเผชิญวิบากกรรมแห่งชีวิต จนสุขภาพกายเสื่อมโทรมและสุขภาพจิตเสื่อมเสีย ทำให้นายอู๋มีอาการซึมเศร้า เพื่อนร่วมชาติที่ได้รับเคราะห์กรรมในค่ายกักกันเหล่านั้น มโนธรรมสำนึกกระตุ้นให้นายอู๋ต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อเพื่อนร่วมชาติเหล่านี้ และนี่เองที่เป็นที่มาของหนังสือเรื่อง *Lao Gai : The Chinese Gulag*

“เหลาไก่” เป็นระบบการปฏิรูปแรงงาน (labour reform system) แต่การปฏิรูปแรงงานดังกล่าวนี้มิได้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะหรือฝีมือ หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์รวม หากแต่มุ่งเปลี่ยนแปลงความคิด เหลาไก่จึงมีสภาพเสมือนหนึ่งค่าย ‘ฝึกรอบม’ ที่มุ่งเน้น ‘การคัดค้าน’ โดยที่ได้ประโยชน์จากการใช้แรงงานในการผลิตด้วย

สองคำอู๋ชี้ให้เห็นว่า ค่ายกักกันแรงงานมีมาก่อนที่สาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีระบบเหลาไก่ เฮอร์มนิในยุคนาซีมีค่ายกักกันตั้งแต่ปี 2476 มีผู้ถูกจองจำประมาณ 7.82 ล้านคน โดยที่มีคนรอดตายไม่เกิน 700,000 คน ค่ายกักกันแรงงานในสหภาพโซเวียตเริ่มมีในยุคเลนินในปี 2460 และขยายตัวอย่างรวดเร็วในยุคสตาลิน โดยที่มีคนตายในค่ายกักกันเหล่านี้จำนวนมาก หนังสือบางเล่มเสนอตัวเลขประมาณการสูงถึง 10 ล้านคน ผู้คนในโลกตะวันตกได้รับทราบเรื่องราวของค่ายกักกันแรงงานในสหภาพโซเวียตจากหนังสือเรื่อง *The Gulag Archipelago* ของ Aleksandr Isayevich Solzhenitsyn ซึ่งลักลอบส่งออกไปตีพิมพ์ในโลกตะวันตกในปี 2516 การเปิดโปงอัปลักษณะของสังคมนิโรวีตเช่นนี้ ยังความโกรธแค้นแก่ผู้นำโซเวียตอย่างมาก โชลเซ็นนิตซิน ถูกจับกุม และต่อมาถูกเนรเทศออกนอกประเทศในปี 2517

เหลาไก่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็คือ Gulag ในสหภาพโซเวียต ด้วยเหตุนี้ นายอู๋จึงเรียก “เหลาไก่” ว่า *The Chinese Gulag* ซึ่งประมาณว่ามี 990 ค่าย และมีแรงงานนักโทษกว่า ล้านคน การสืบค้นตัวเลขเหล่านี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก เมื่อสองคำอู๋เขียน *Laogai : The Chinese Gulag* ร่างแรกเสร็จเรียบร้อยในเดือนธันวาคม 2533 เขามีโอกาสกลับไปสาธารณรัฐประชาชนจีนอีก 2 ครั้ง เพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม และพบว่าจำนวนค่ายกักกันแรงงานมีมากขึ้น

การใช้แรงงานนักโทษหรือแรงงานที่ถูกบังคับให้ทำงาน (forced labour) เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิพื้นฐานของแรงงาน ซึ่งขัดต่อข้อตกลงระหว่างประเทศของ ILO และขัดต่อกฎ

ข้อบังคับขององค์การการค้าโลก (WTO) สาธารณรัฐประชาชนจีนจึงกลายเป็นเป้าของสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ด้วยเหตุนี้จึงมีใช้เรื่องน่าประหลาดใจที่ผู้นำจีน โกรธแค้นนายอู๋ นายอู๋มิได้หยุดเพียงเท่านี้ หากยังได้ช่วย BBC และรายการ *60 Minutes* ผลิตภาพยนตร์สารคดี ซึ่งไม่เพียงแต่เปิดโปงการใช้แรงงานในค่ายกักกันในการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกเท่านั้น หากยังเปิดโปงการขายอวัยวะของนักโทษที่ตายโดยที่มิได้รับความยินยอมจากเจ้าของอีกด้วย

สองตัวอู๋กลับไปเมืองจีนหลายครั้งหลังจากการแปลงสัญชาติ คราวนี้ถือหนังสือเดินทางอเมริกัน ครั้งสุดท้ายเข้าไปทางด้านชายแดน Kazakhstan แล้วถูกจับเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2538 ทางกรจีนมิได้แจ้งให้กงสุลอเมริกันเข้าเยี่ยมนายอู๋ภายใน 48 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการละเมิดสนธิสัญญาระหว่างประเทศทั้งสอง ไม่มีการตั้งข้อหาในชั้นต้น แต่ต่อมาก็กล่าวหาว่าเป็นจารชนและนำความลับของทางราชการออกเผยแพร่ ครั้นปลายเดือนกรกฎาคม ทางกรจีนก็ออกข่าวว่า นายอู๋สารภาพผิด พร้อมทั้งถ่ายวิดีโอเรื่อง *“Just See the Lies of Hongda Wu”* ความยาว 13 นาที จำหน่ายในราคา 3,000 ดอลลาร์ อย่างไรก็ตาม BBC ยังคงยืนยันความถูกต้องของเนื้อหาภาพยนตร์สารคดีที่นายอู๋ร่วมถ่ายทำกับ Susan Roberts

ในปลายเดือนกรกฎาคมนี้เอง นายวอร์เรน คริสโตเฟอร์ (Warren Christopher) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศอเมริกันกล่าวเตือนผู้นำจีนว่า หากทางกรจีนไม่ปล่อยตัวนายอู๋ การประชุมระหว่างประธานาธิบดีคลินตันกับนายเจียงเซอะหมิน มีอาจเป็นไปได้ แม้เจ้าหน้าที่จีนจะอ้างว่านายอู๋ทำความผิดทางอาญา ต้องรอให้ศาลพิจารณาคดี ครั้นเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม ศาลเมืองอู๋หั่น มณฑลหูเป่ย์ ก็พิพากษาลงโทษนายอู๋ให้จำคุก 15 ปี แล้วให้เนรเทศออกนอกประเทศในวันต่อมา ก่อนที่นายปีเตอร์ ทาร์นอฟ (Peter Tarnoff) ปลัดกระทรวงต่างประเทศอเมริกันจะเดินทางถึงนครปักกิ่ง เพื่อเจรจาฟื้นฟูสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศทั้งสอง

อุปลักษณะในสังคมจีนยังมีอีกมากมายนัก สำหรับสองตัวอู๋ การเปิดโปงให้นานาอารยประเทศได้รับทราบถึงอุปลักษณะเหล่านั้น เป็นยุทธวิธีในการกดดันให้ผู้นำจีนแก้ไขอุปลักษณะดังกล่าว สองตัวอู๋ไม่ต้องการให้เพื่อนร่วมชาติต้องเผชิญวิบากกรรมดังที่เขาได้เผชิญมาแล้ว